

Paikallishistoriaa, talkoohenkeä ja 1500 paria kahvikuppeja

- töissä Hinnerjoen museoissa kesällä 2009

Laura Saloluoma

Työskentelin kesällä 2009 heinä- ja elokuun ajan Hinnerjoen museoissa nykyisin Euraan kuuluvassa Hinnerjoen kylässä. Kesän aikana tutustuin niin laaja-alaiseen museokokonaisuuteen, kotiseutuyhdistysväen keskuudessa vallitsevaan vahvaan "me"-henkeen kuin myös noin tuhanteen kappaleeseen kahvikuppeja ja asetteja.

Hinnerjoen museot – kolmen eri museon kokonaisuus

Kuva 1: Hinnerjoen Kotiseutumuseo ja maatalousmuseo. Kuva Jonni Saloluoma.

Hinnerjoen keskustan tuntumassa, osoitteessa Luotteenperäntie 7 sijaitsee Hinnerjoen Kotiseutuyhdistyksen hoitama kolmesta museosta muodostuva Hinnerjoen museot -kokonaisuus. Museoalueeseen kuuluu ensinnäkin Valon talo, 1980-luvun alussa 1800- ja 1900-luvun vaihdetta edustavaan alkuperäiseen asuunsa palautettu mäkitupalaiskoti. Valon päärakennus muodostuu tuvasta ja kamarista ja niiden välissä sijaitsevista porstuasta ja ulkoetisistä. Valon pihapiiristä sijaitsevat lisäksi myös vanhan mallin mukaan entisöity savusauna sekä navettarakennus, jonka kammiossa on nykyään esillä käsityöläisajan tarve-esineistöä, kuten kahvimyllyjä, puntareita ja juustomuotteja.

Valon talon lisäksi Hinnerjoen museoihin kuuluvat Kotiseutumuseo ja Maatalousmuseo sekä Kotiseutumuseon pihapiirissä sijaitsevat paikalle muualta siirretyt rakennukset: kaksi aittaa, riihi sekä kylä- ja kuparisepän pajat. Kotiseutumuseo on jaettu eri teemoja esitteleviin osastoihin, joissa kuvataan esimerkiksi eri käsityöläisammattilaisten, kuten suutarin ja räätälin työpajoja.

Yksi osastoista on sisustettu viehättäväksi entisajan puodiksi korkeine sokeritoppineen ja vanhoine tuotepakkauksineen ja toisen taas täyttää Eila Vuorenpään museolle lahjoittama noin 1500 parin kahvi-

Kuva 2: Vanhanajan puodiksi sisustettu museo-osasto. Kuva Jonni Saloluoma.

kuppi- ja asettikokoelma. Esillä on myös Hinnerjoen lähialueilta löytyneiden kivisten esineiden kokoelma sekä seudun historian kannalta katsottuna todellinen aarre, vuodelta 1787 peräisin oleva Korvenkylän isojakokartta, jossa näkyy kylän sarkajako.

Kuva 3: Vanha projektori. Kuva Jonni Saloluoma.

Kotiseutumuseon kyljessä sijaitseva Maatalousmuseo rakennettiin Valon tontille vuonna 1982. Museon tässä osassa on näytteillä runsaasti erilaista paikallista esineistöä vanhoista äkeistä paloruiskuun. Maatalousmuseossa kävijä voi myös tutustua esimerkiksi kelolautoihin alkuperäisten mallien mukaan kaiverrettuihin Hinnerjokilaisten talojen 1800-luvulla käyttämiin puumerkkeihin.

Maatalouksesineistön keskeltä voi löytää lisäksi hauskoja ja vähän harvinaisempiakin kuriositeetteja, joista hyvä esimerkki on museon Hinnerjoen työväentalolta vuonna 1992 saama vanha, viime vuosisadan keskivaiheilla käytössä ollut filmiprojektori. Vuonna 1996 valmistuneessa Maatalousmuseon laajennusosassa esillä on monenlaisia maatalouskoneita, kuten traktoreita ja puimureita.

Kahvikuppeja, kahvikuppeja...

Työskentelin Hinnerjoen Kotiseutumuseolla heinäkuun alusta syyskuun alkuun, osan ajasta etätyöskentelyä Turusta käsin. Työtehtäviäni museossa olivat avoinnapito, kävijöiden opastus sekä Eila Vuorenpään museolle lahjoittaman kahvikuppikokoelman inventointi, kuvaaminen ja luettelointi. Museo oli viikolla auki tiistaista perjantaihin kello kymmenestä neljään, sunnuntaisin museon avoinnapidosta huolehtivat Kotiseutuyhdistyksen jäsenet.

Turusta Hinnerjoelle on matkaa noin 81 kilometriä, eikä sinne kulje kesäisin busseja, joten kuljin väliä autolla. Päivittäisenä työmatka olisi muodostunut varsin pitkäksi, mutta sain asua paikallisen perheen luona viikolla tiistaista perjantaihin, jolloin huristelin jälleen kotia kohti viikonlopun ja maanantain ajaksi.

Museolle kertyi jonkin verran uusia lahjoituksia, jotka otin vastaan ja luetteloin; merkitsin luettelointinumeron kuhunkin esineeseen öljymaalilla ja täytin niiden tiedot luettelointikortteihin. Museon kokoelmat karttuivat kesän aikana muun muassa viljankosteusmittarilla ja kasvinsuojeluruiskulla. Pääasiallisesti tehtäväkseni museolla muodostui kuitenkin aiemmin mainitun kahvikuppi- ja asettikokoelman luettelointi. Laaja kokoelma muodostuu eri puolilla maailmaa – esimerkiksi Ruotsissa, Saksassa, Englannissa, Ranskassa, Kiinassa, Japanissa sekä Suomessa – valmistetuista kupeista sekä aseista ja kokoelmasta löytyy myös esimerkiksi neuvostoaikana Neuvostoliitossa ja Itä-Saksassa valmistettuja esineitä.

Kuva 4: Valon talo ja sen idyllinen pihapiiri. Kuva Jonni Saloluoma.

Kahvikuppi- ja asettikokoelman esineiden suuri määrä teki luettelointiprojektin käytännön toteuttamisesta varsin haasteellista. Luettelointia varten kupit ja asetit oli nostettava varovasti pois hyllyis-

tä, mutta laskutilan vähäisyyden ja esineitten herkän materiaalin vuoksi esineitä oli mahdollista lajitella kerrallaan vain pieniä määriä. Pysin kuitenkin ennen luettelointia järjestelemään maittain kaikki pöytäpinnoille mahtuvat kupit sekä asetit ja merkitsin esineiden valmistusmaan – mikäli se oli tiedossa – myös luettelointikortteihin, jotta esineet olisi myöhemmin haluttaessa mahdollista laittaa esille valmistusmaittain ryhmiteltyinä. Puhdistin sekä hyllyt että esineet, merkitsin esineet luettelointikortteihin sanallisesti sekä yksinkertaisilla piirustuksilla ja kuvasin ne digikameralla. Maalatuani luettelointinumerot öljymaalilla esineitten pohjaan, siirsin luetteloidut esineet takaisin hyllyyn vapauttaakseni lisää pöytätilaa uusien esineiden luetteloimiseen. Esineistä otetut valokuvat tallensin cd:lle, joka jäi museon käyttöön.

Opastaessani huomasin varsinkin juuri kahvikuppi- ja asetikkokoelman kiehtovan kävijöitä. Etenkin kokoelmaan kuuluvat vanhat Arabian posliinitehtaan kahvikupit herättivät mielenkiintoa sekä Arabian kuppeihin liittyviä muistoja kävijöiden menneisyydestä, esimerkiksi lapsuudenkodista. Tästä sainkin idean, jonka Kotiseutuyhdistyksen edustajat hyväksyivät toteutettavaksi: taitoin kahvikuppikokoelmasta löytyvistä Arabian kahvikupeista ja aseista selailtavan luettelon museon käyttöön. Luettelon tarkoituksena on saattaa hyllyissä vaikeasti tarkasteltavissa olevat ja mahdollisesti näkymättömämmän paikan saavat esineet paremmin ja turvallisesti kävijöiden “ulottuville” ja ihasteltaviksi. Luetteloa varten etsin useista lähteistä tarkempia tietoja Arabian kuppien ja asetien koristeiden sekä mallien nimistä ja suunnittelijoista – onnekseni Arabian astiat ovat kiehtoneet suomalaisia jo pitkään ja niitä koskevaa kirjallisuutta ei ollut vaikea löytää. Luettelotiedostosta tallensin taittoprojektin päätteeksi museoon käyttöön sekä printtikelpoisen että verkkokäyttöön soveltuvan version.

Kuva 5: Kahvikuppeja joka lähtöön. Kuva Jonni Saloluoma.

Luettelointiin varattu kuukauden aika ei aivan riittänyt koko kokoelman eli noin 1500 kuppi-asettiparin (yhteensä siis noin 3000 esineen) luettelointiin, joten jatkoin työskentelyä elokuun puolelle niin pitkälle kuin opintoni antoivat periksi. Laskin luettelointivauhtini olleen parhaimmillaan noin 80 esinettä päivässä, mutta osa kokoelmasta jäi silti luetteloimatta. Yhteensä luetteloiduiksi tuli 2066 esinettä – jäljelle jäi siis arviolta noin tuhat luetteloimatonta esinettä. Merkitsin luettelointikortteihin vain välttämättömimmät perustiedot, kuten luettelointinumeron, koon ja leimat, enkä esimerkiksi ehtinyt selvittää kaikkien esineiden materiaalia. Nämä tiedot ovat onneksi kuitenkin tarvittaessa mahdollista selvittää ja lisätä luettelointikortteihin myös jälkikäteen. Aikataulun puitteissa katsoin tässä tapauksessa tärkeimmäksi sen, että mahdollisimman suuri määrä kokoelman esineistä saataisiin dokumentoitua ja numeroitua.

Vieraita Virosta asti ja vahvaa kotiseutuhenkeä

Pääsin kesän aikana luetteloinnin ja muun toiminnan ohessa luonnollisesti myös opastamaan museokävijöitä. Työskentelin luetteloinnin parissa museolla useina päivinä pidempään kuin neljään ja otin vastaan myös aukioloajan ulkopuolella tulleet kävijät. Kesän kävijämäärää rajoittivat todennäköisesti jonkin verran heinäkuun vaihtelevat säät; sadekuurot rummuttivat varsin usein kotoisasti Kotiseutumuseon kattoa. Kauimpaa tulleet kävijät olivat Virosta asti. Oli varsin mielenkiintoista käydä museokierros läpi heidän kanssaan, vertaillen samalla esineiden kautta Suomen ja heidän ko-

Kuva 6: Valon talon tuvassa. Kuva Jonni Saloluoma.

tiseutunsa historian yhteneväisyyksiä ja eroja. Osa museon kotimaisista kävijöistä oli paikallisia, osa taas kauempaa tulleita, esimerkiksi Rauman seudulta. Huomasin kuitenkin, että monilla niistäkin kävijöistä, jotka eivät asuneet Hinnerjoella oli sukusiteitä seudulle ja niinpä sainkin oppaana silloin tällöin myös itse kuunnella museon kokoelmiin liittyviä mielenkiintoisia ja omakohtaisia kertomuksia. Ensimmäistä kertaa Hinnerjoen museoissa käymässä olleet vierailijat olivat yleensä hyvin positii-visesti yllättyneitä museon kokoelmien laajuudesta ja museon pääsymaksuttomuudesta.

Kävijöiden lisäksi museolla vierailivat kesän aikana monet Kotiseutuyhdistyksen edustajat. Minua ilahdutti nähdä, kuinka tärkeäksi oma museo koettiin paikkakunnalla ja etenkin Kotiseutuyhdistyksen aktiivijäsenten keskuudessa. Museon kokoelmien kartuttaminen vaikutti olevan monelle kunniasia ja museon eteen oltiin muutoinkin valmiita näkemään talkoohengessä vaivaa. Sain itsekin Kotiseutuyhdistyksen naisaktiivien tarmokkaalta ja iloiselta joukolta talkoopaia eriparisina hyllyihin asetettujen kuppien ja asettien pariin etsimisessä. Samoin myös kokoelmien säilyvyydestä kannettiin huolta, muun muassa kahvikuppi- ja asettikokoelmalle kaavailtiin uutta tarkoitukseenmukaisempaa hyllystöratkaisua, koska nykyisiä hyllyjä pidettiin epäkäytännöllisinä sekä esineiden näkyvyyden että säilymisen kannalta.

Paikkakunnalla vallitsevasta kotiseutuhengestä hyvänä esimerkkinä on myös museoalueella perinteisesti vuosittain heinäkuun viimeisenä sunnuntaina järjestettävä Hinnerjokipäivä, joka tänä vuonna pidettiin 26. heinäkuuta. Ensimmäistä kertaa tapahtumaan osallistuneena olin yllättynyt sen keräämästä suuresta kävijämäärästä: ihmisiä saapui museolle vaihtelevasta säästä huolimatta tungokseksi asti. Hinnerjokipäivän ohjelmaan kuuluu perinteisesti muun muassa puheita, musiikkia sekä Hinnerjoki-aiheinen murrenäytelmä. Tämän lisäksi Hinnerjoen kirkon vieressä sijaitsevassa kivimakasiinissa, jossa Kotiseutumuseo on alun perin sijainnut, järjestetään yleensä Hinnerjokipäivän yhteydessä jokin teemanäyttely. Itse koostin Kotiseutumuseon puolelle Hinnerjokipäivää varten pienimuotoisen näyttelyn paikallisen kirjomista liinoista.

Kuva 7: Viehättävä yksityiskohta Valon kamarista. Kuva Jonni Saloluoma.

Kotiseutumuseotoiminta – tärkeää, mutta haasteellista

Tullessani Hinnerjoen museoihin kesätyöntekijäksi huomasin aiempien vuosien luettelointipäiväkirjoja ja muita dokumentteja selaillessani omalta osaltani liittyneeni museolla aiemmin työskennelleiden kesä- ja projektityöntekijöiden jatkumoon. Museolla on jo pidempään pyritty turvaamaan luetteloinnin sekä muun museologista osaamista vaativan toiminnan jatkuminen palkkaamalla mahdollisuuksien mukaan yhdistyksen ulkopuolisia työntekijöitä. Muutoin pitkälti talkoohengellä toimivalle yhdistykselle tämä on taloudellisesti suuri, mutta tärkeä investointi. Museoesineistön luetteloin-

nin jatkuminen takaa esimerkiksi esineisiin liittyvän mahdollisen muistitiedon tallentumisen kirjalliseen muotoon nyt kun sitä ehkä on vielä olemassa. Resurssit palkata museoalan kokemusta omaava yhdistyksen ulkopuolinen työntekijä ovat olleet museon kokoelmien kannalta välttämättömiä. Tämä on mahdollistanut muun muassa esineiden huoltamisen ja luetteloinnin jatkumisen ja tätä kautta niin esineistön kuin siihen liittyvien provenienssitietojen säilymisen.

Kuva 8: Kahvimyllyt rivissä. Kuva Jonni Saloluoma.

Kokoelmien hallintaan liittyvä tiedonkeruu edistää osaltaan myös kokoelmien saavutettavuutta: tietämällä, mitä museon kokoelmiin sisältyy, voidaan museota tehdä tunnetuksi ja houkuttelevaksi käyntikohteeksi laajemmalla alueella ja näin edistää sen toimintaa yhdessä museon perustehtävistä, saavutettavissa olevana “yhteisön muistina”. Kokoelmiin liittyvän “hiljaisen” muistitiedon tallentuminen on lisäksi tärkeää paitsi esinekeräilyä menneisyyden ymmärtämiseksi myös esineet uniikkeiksi tekevän ja ne paikalliseen menneisyyteen sitovan tiedon siirtymiseksi tuleville opastajille ja museoaktiiveille, joille esineet ja niihin liittyvät tarinat eivät välttämättä ole ennestään tuttuja. Tähän osittain liittyy myös yhdistystoiminnassa tuttu haaste saada mukaan uusia aktiivisia toimijoita jatkamaan perinnettä, mikä edellyttää esimerkiksi nuoremman polven sitouttamista toimintaan ja tarpeellisen osaamisen siirtämistä eteenpäin tuleville toimijoille.

Kirjoittaja on Turun yliopistossa pääaineenaan kulttuurihistoriaa ja sivuaineinaan mm. museologiaa opiskellut FM.

Lähteet:

Kreula, Maarit: *Hinnerjoen kotiseutumuseo*. Teoksessa: Sarka: Satakunnan Museon Vuosikirja 1998. Toim. Sirkka-Liisa Hakala ja Leena Sammallahti. Kehityksen kirjapaino, Pori 1998.